

## ДИСЦИПЛІНАРНЕ ПРОВАДЖЕННЯ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК ВИД АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Середа В. В., Ковалів М. В., Єсімов С. С.

*Стаття присвячена дослідженню дисциплінарного провадження в органах Національної поліції як виду адміністративно-юрисдикційної діяльності. На підставі системного аналізу розглядаються особливості правового регулювання дисциплінарного провадження щодо поліцейських і державних службовців Національної поліції в контексті адміністративно-юрисдикційної діяльності. Аналізуються теоретичні підходи щодо дисциплінарного провадження.*

**Ключові слова:** адміністративно-юрисдикційна діяльність, адміністративно-процесуальна діяльність, дисциплінарне провадження, Національна поліція.

*Статья посвящена исследованию дисциплинарного производства в органах Национальной полиции как вида административно-юрисдикционной деятельности. На основании системного анализа рассматриваются особенности правового регулирования дисциплинарного производства в отношении полицейских и государственных служащих Национальной полиции в контексте административно-юрисдикционной деятельности. Анализируются теоретические подходы к дисциплинарному производству.*

**Ключевые слова:** административно-юрисдикционная деятельность, административно-процесуальная деятельность, дисциплинарное производство, Национальная полиция.

*The article deals with the investigation of disciplinary proceedings in the bodies of the National Police as a form of administrative and jurisdictional activity. On the basis of a system analysis, the peculiarities of the disciplinary proceedings legal regulation concerning the police officers and civil servants of the National Police in the context of administrative and jurisdictional and administrative-procedural activities are considered. The theoretical approaches to disciplinary proceedings are analyzed.*

**Key words:** administrative and jurisdictional activity, administrative-procedural activity, disciplinary proceedings, the National Police.

**Постановка проблеми.** Одним із традиційних засобів, спрямованих на підвищення рівня службової дисципліни в Національній поліції, є інститут дисциплінарної відповідальності. Невід'ємним атрибутом дисциплінарної відповідальності, без якого абсолютно неможливі його реалізація і, відповідно, досягнення необхідного рівня службової дисципліни, є дисциплінарне провадження. Дисциплінарне провадження та дисциплінарна відповідальність тісно взаємопов'язані між собою, при цьому дисциплінарне провадження стосовно відповідальності виступає в ролі механізму, що сприяє реальному досягненню її цілей за допомогою застосування матеріальних норм права. Аналіз юридичної літератури показує, що існують різні наукові погляди, пов'язані з визначенням місця дисциплінарного провадження в адміністративному процесі, що зумовлено відсутністю єдиної доктрини самого адміністративного процесу, його змісту.

**Ступінь розробленості теми.** Важливий науковий внесок у дослідження дисциплінарної відповідальності

зробили провідні науковці: В. Авер'янов, О. Бандурка, Ю. Битяк, С. Березовська, В. Богуцький, Н. Бортник, Р. Васильєв, В. Гаращук, І. Голосніченко, С. Гончарук, Є. Додін, С. Єсімов, О. Зима, В. Зуй, В. Квіткін, М. Ковалів, Л. Коваль, Т. Коломоєць, В. Колпаков, А. Комзюк, О. Кузьменко, П. Недбайло, О. Остапенко, Н. Писаренко, М. Тищенко, В. Тихий, Х. Ярмак і ін. Проблеми дисциплінарної відповідальності в органах Національної поліції відносяться до числа ще недостатньо розроблених в науці. Наявні роботи загальнотеоретичного і галузевого характеру в основному присвячені дослідженню особливостей і тенденцій розвитку в певних історичних умовах. Адаптації національного законодавства до вимог Європейського Союзу, реформування системи правоохоронних органів вимагає дослідження механізму впливу на стан дисципліни, де одним з елементів є дисциплінарне провадження.

**Мета статті** – дослідження дисциплінарного провадження в органах Національної поліції в контексті адміністративно-юрисдикційної діяльності.

**Виклад основного матеріалу.** Теорія адміністративного процесу представлена двома основними концепціями: юрисдикційною і управлінською. Прихильники юрисдикційної концепції пов'язують адміністративний процес із розглядом та вирішенням адміністративно-правових спорів і застосуванням примусових заходів, а прихильники управлінської розуміють під адміністративним процесом не тільки юрисдикційну, але і всю діяльність виконавчо-розпорядчих органів, врегульовану адміністративно-процесуальними нормами.

Відповідно, в управлінській концепції структура адміністративного процесу представляється або як сукупність адміністративних проваджень (із підрозділом їх на адміністративно-процедурні і адміністративно-юрисдикційні), або як сукупність підвидів процесу (юрисдикційного та неюрисдикційного характеру), що складаються з відповідних проваджень. У юрисдикційній концепції в структурі адміністративного процесу виявляються тільки ті види проваджень, які пов'язані з юрисдикційною діяльністю. Незалежно від концепції адміністративний процес є категорією загального порядку, родовим поняттям для адміністративного провадження, тому адміністративне провадження розглядається в структурі адміністративного процесу або як його самостійна частина, або як складова частина його підвиду.

У питанні співвідношення категорій «адміністративне провадження» і «адміністративний процес» дотримуємося думки, заснованої на позиції О. Кузьменко, яка обґрунтовує недоцільність дроблення адміністративного процесу на самостійні процеси і розглядає адміністративний процес як процесуальну діяльність, що має дві основні складові частини: адміністративно-

процедурну і адміністративно-юрисдикційну, що включають адміністративні провадження [1]. Іншими словами, адміністративно-процесуальна діяльність представлена такими видами: адміністративно-процедурна і адміністративно-юрисдикційна, при цьому кожна має практичне вираження в різних видах адміністративних проваджень.

А. Арапов зазначає: «Адміністративну юрисдикцію можна визначити як процесуальну діяльність компетентних органів влади (суб'єктів адміністративної юрисдикції), що здійснюється в установленому порядку (судовому або позасудовому), з метою розгляду і вирішення адміністративно-правового конфлікту, який може виступати у двох правових формах: адміністративно-правовий спір; адміністративне правопорушення» [2].

Однак зміст самої діяльності, тобто віднесення тих чи інших видів проваджень, представляється вченими по-різному. Це є актуальним і для дисциплінарного провадження. В юридичній науці переважає точка зору авторів, які виділяють дисциплінарне провадження як вид адміністративно-юрисдикційної діяльності поряд із провадженням у справах про адміністративні правопорушення, провадженням за скаргами.

На думку О. Мартинюк, аналіз нормативних актів про державну службу, про запобігання корупції, очищення влади дає можливість з'ясувати не тільки правові засади регулювання відносин, пов'язані з дисципліною, а й основи моделі дисциплінарного процесу [3, с. 42].

Визначаючи зміст адміністративно-юрисдикційної діяльності, необхідно виходити з того, що згадана діяльність є практичним вираженням адміністративної юрисдикції, а етимологічно термін «юрисдикція» означає «вирішення конфлікту». Як зазначає М. Ковалів, в адміністративній юрисдикції можуть частково збігатися, що саме конфлікт є відправним моментом для з'ясування сутності адміністративної юрисдикції [4, с. 32]. Відповідно, адміністративно-юрисдикційна діяльність безпосередньо пов'язана з виникненням конфліктів.

Звідси випливає, що конфлікт, який лежить в основі розуміння адміністративної юрисдикції, не може бути обмежений лише межами зовнішніх владних відносин, оскільки це звужує сферу прояву конфліктності, яка може виникати, в тому числі у внутрішніх організаційних відносинах. Відповідно, адміністративна юрисдикція охоплює своїми межами не тільки провадження в справах про адміністративні правопорушення, а й адміністративне провадження, пов'язане з правовими конфліктами між сторонами адміністративних правовідносин, які перебувають у відносинах службового підпорядкування, тобто дисциплінарне провадження.

Усі види адміністративно-юрисдикційних проваджень, включаючи дисциплінарне провадження, мають загальні ознаки, що підкреслюють їх юрисдикційну природу: особливий предмет – адміністративно-правовий спір, або спір про право, що виникає з конфлікту; діяльність спеціального суб'єкта адміністративної юрисдикції; особлива процесуальна форма розгляду та вирішення адміністративно-правових спорів; видання за результатами юрисдикційного акту. Розгляд загальних ознак стосовно дисциплінарного провадження в Національній поліції дозволить розкрити його сутність і сформулювати визначення.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність завжди пов'язана з наявністю правового конфлікту, який

може проявлятися у двох формах: у формі правового спору і у формі правопорушення, при цьому зазначені форми взаємопов'язані та не протиставляються, оскарження і протиправність становлять певну єдність, конфлікт-правопорушення переростає в конфлікт-спір. Спір про право відрізняється від правопорушення наявністю певної процедури його вирішення, а правопорушення відрізняється від спору наявністю протиправності. Конфлікт-правопорушення є передумовою спору, а спір опосередковує розв'язання конфлікту-правопорушення.

Правовий конфлікт, що виявляється у формі дисциплінарного проступку, вчиненого особою, яка проходить службу в Національній поліції, є юридичним фактом, в результаті якого може виникнути дисциплінарний спір щодо вирішення конфлікту, який і буде предметом дисциплінарного провадження в органах Національної поліції.

Виникнення дисциплінарного спору пов'язане з тим, що дисциплінарним проступком завдається шкода інтересам держави, і начальник, наділений владними дисциплінарними повноваженнями, що представляє інтереси держави, зобов'язаний вирішити цей правовий конфлікт, для чого ініціює дисциплінарний спір. Існують і інші точки зору щодо предмета дисциплінарного провадження [5, с. 22].

Дисциплінарний спір у Національній поліції має певну специфіку, зумовлену характером суспільних відносин, що складаються у зв'язку з виконанням службових обов'язків, які проявляються в предметі, сторонах спору, в природі його виникнення та відповідальності. Будучи суперечкою про відповідальність, він за своєю юридичною сутністю є спором про право на захист прав і інтересів у ході адміністративно-процесуального розгляду щодо залучення поліцейського до дисциплінарної відповідальності.

Юридична відповідальність розглядається в теорії права як обов'язок правопорушника зазнавати невідгідні наслідки правопорушення, заходи державного примусу. Відповідальність є однією з різновидів обов'язку. Відповідно, факт вчинення дисциплінарного проступку є підставою виникнення в державі (інтересам якої було завдано шкоди проступком) в особі відповідного керівника, наділеного повноваженнями щодо накладення дисциплінарних стягнень, права вимагати дисциплінарної відповідальності службовця, який вчинив дисциплінарний проступок, і обов'язки винної особи понести несприятливі наслідки, обмеження. Звідси випливає, що дисциплінарний спір у Національній поліції слід розглядати як суперечку про дисциплінарну відповідальність, предметом якої є питання про правомірну дисциплінарну відповідальність особи, що проходить службу в Національній поліції, яка вчинила дисциплінарний проступок.

Дисциплінарний спір у Національній поліції характеризується особливим суб'єктним складом таких правовідносин: це начальник, наділений повноваженнями щодо накладення дисциплінарних стягнень, і поліцейський або особа, яка проходить у Національній поліції державну службу, що знаходяться в стані підпорядкованості до першої сторони спору.

В юридичній літературі як невід'ємний атрибут адміністративно-юрисдикційної діяльності вказується наявність третьої, незалежної сторони адміністративно-про-

цесуальних відносин, що вирішує спір і не є стороною спору. У межах дисциплінарних правовідносин, що виникають у зв'язку з учиненням особою дисциплінарного проступку, начальник, що бере участь у дисциплінарному спорі, має певні юрисдикційні повноваження щодо вирішенню спору, тому відсутність третьої сторони в дисциплінарному провадженні не свідчить про неюрисдикційний характер процесуальної діяльності, а лише підкреслює особливості даного виду провадження.

Природа виникнення дисциплінарних спорів у Національній поліції зумовлена специфікою суб'єктного складу службових правовідносин, тому особливістю дисциплінарного спору, що підкреслює його відмінність від інших видів адміністративно-правових спорів, є те, що він виникає з внутрішніх організаційних правовідносин і правовідносин субординації. При цьому дисциплінарні спори виникають з ініціативи керівника, уповноваженого накладати дисциплінарні стягнення, у зв'язку з тим, що інтереси держави порушуються особою, яка перебуває в прямому підпорядкуванні та вчинила дисциплінарний проступок.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність у Національній поліції щодо притягнення до дисциплінарної відповідальності здійснюється посадовими особами, наділеними державно-владними повноваженнями щодо розгляду і вирішення дисциплінарних спорів (дисциплінарними повноваженнями), які в науковій літературі іменуються як суб'єкти дисциплінарної влади, суб'єкти дисциплінарної практики. Адміністративно-правовий статус суб'єкта, наділеного дисциплінарними повноваженнями, визначається сукупністю певного обсягу прав з розгляду і вирішення конкретних дисциплінарних справ.

Як зазначають В. Крижановська, А. Крижановський, «дисциплінарний статут органів внутрішніх справ містить вичерпний перелік посадових осіб системи органів Національної поліції, повноважних призначати на посаду, звільняти з органів Національної поліції, а також затверджувати порядок здійснення цих повноважень» [6, с. 104]. Реалізація суб'єктом дисциплінарної влади даних повноважень – це не тільки його права щодо накладення стягнень на поліцейських і державних службовців, але й обов'язок перед державою. Юрисдикційні повноваження щодо накладення дисциплінарних стягнень у Національній поліції надаються на законодавчому рівні посадовим особам, які є прямими начальниками щодо підлеглих поліцейських і державних службовців. Визначаючи коло посадових осіб, уповноважених накладати дисциплінарні стягнення, законодавець вказує на залежність статусу суб'єкта, наділеного правами щодо накладення дисциплінарних стягнень, від займаної посади, яка є передумовою поширення певного обсягу дисциплінарних повноважень, і від підпорядкованості йому по службі поліцейських і державних службовців.

Розрізняються суб'єкти, які наділені в повному обсязі дисциплінарними правами і володіють обмеженими дисциплінарними правами. Дисциплінарними правами в повному обсязі щодо поліцейських і державних службовців Національної поліції володіє тільки Міністр внутрішніх справ, що передбачено п. 3 ст. 11 Положення про Міністерство внутрішніх справ України (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.10.2015 № 878).

Для всіх видів адміністративно-юрисдикційної діяльності, в тому числі і для дисциплінарного про-

вадження, характерна адміністративно-процесуальна форма, що представляє собою встановлений нормами права порядок здійснення процесуальних дій учасниками провадження, що складається з певної послідовності дій, умов і термінів їх здійснення.

Із філософських уявлень терміну «форма» (як способу внутрішньої організації, способу зовнішнього вираження змісту) і з діалектичному взаємозв'язку форми і змісту випливає, що процесуальна форма та процесуальна діяльність нерозривно пов'язані між собою. За допомогою процесуальної форми процедурних вимог організовується процесуальна діяльність, яка знаходить процесуальну форму.

Адміністративно-процесуальну форму доцільно розглядати у двох взаємопов'язаних аспектах: як спосіб внутрішньої організації процесуальної діяльності, що здійснюється за допомогою пред'явлення до діяльності певних вимог (загальною вимогою до процесуальної діяльності є обов'язковість дотримання послідовності здійснення повноважень) і як зовнішній вираз процесуальної діяльності, що характеризує цю діяльність, оскільки категорія «форма» за своєю суттю невід'ємна від змісту та служить його вираженням.

Адміністративно-процесуальна форма в дисциплінарному провадженні регулює послідовність здійснення процесуальних дій, організовує внутрішній зміст діяльності суб'єктів, наділених повноваженнями щодо накладення дисциплінарних стягнень, процесуально оформлює цю діяльність. Таким чином, за допомогою процесуальної форми вирішуються завдання дисциплінарного провадження. Даний аспект визначено в Інструкції про проведення службових розслідувань в органах внутрішніх справ України (наказ МВС України від 12.01.2013 № 230). Але згадана Інструкція не відповідає принципу інформаційної відкритості, що закріплено в установчих документах ЄС. Цей принцип виражається в доступності для громадян інформації, що становить суспільний інтерес або зачіпає особисті інтереси громадян; систематичному інформуванні громадян про передбачувані або прийняті рішення; здійсненні громадянами контролю за діяльністю державних органів, посадових осіб та прийнятих ними рішень, пов'язаних із дотриманням, охороною та захистом прав і законних інтересів громадян [7, с. 64].

Відомче регулювання процедурної форми дисциплінарного провадження в структурі адміністративно-юрисдикційної діяльності підкреслює відносну спрощеність її конструкції в порівнянні з такими видами проваджень, як у справах про адміністративні правопорушення або виконавче провадження.

Спрощеність процесуальної форми дисциплінарного провадження зумовлена специфікою службових правовідносин, що вимагають оперативного розгляду, характером дисциплінарних проступків і проявляється в тому, що порушення провадження здійснюється в умовах відсутності нормативної регламентації порядку порушення і його процесуального оформлення; саме провадження здійснюється зазвичай за відсутності особи, яка притягається до дисциплінарної відповідальності, з вузьким колом учасників; підсумкові рішення, пов'язані з припиненням провадження, приймаються за відсутності нормативної регламентації їх прийняття і оформлення. Доцільно зауважити, що в наукових дослідженнях пропонуються проекти відомчих нормативних

актів про проведення службових розслідувань у Національній поліції, однак зазначені питання залишаються невизначеними [8, с. 231-240].

Будь-яка юрисдикційна діяльність характеризується тим, що за її результатами приймається юрисдикційний акт, який є одним із видів правозастосовних актів і являє собою документальну форму зовнішнього вираження і продукт юрисдикційної діяльності. За результатами розгляду дисциплінарного спору суб'єкт, наділений дисциплінарними повноваженнями, приймає рішення про притягнення особи до дисциплінарної відповідальності або про непритягнення до такої за різними підставами.

Підсумковим виразом завершення дисциплінарного провадження в разі прийняття рішення про притягнення особи до дисциплінарної відповідальності є видання дисциплінарного юрисдикційного акта – наказу про накладення дисциплінарного стягнення, в якому фіксуються обставини вчиненого проступку та заходи дисциплінарної відповідальності.

На відміну від впровадження в справах про адміністративні правопорушення, що містить процесуальну форму акта, видаваного в разі припинення провадження, чинним законодавством не встановлена форма акта, видаваного за результатами дисциплінарного провадження в Національній поліції в разі прийняття рішення про непритягнення до дисциплінарної відповідальності, що зумовлено спрощеністю процесуальної форми, оперативністю провадження. Рішення про непритягнення особи до дисциплінарної відповідальності знаходить своє вираження в правозастосовних актах, які явно відображають волю суб'єкта, що прийняв таке рішення. До таких актів можна віднести усне розпорядження про припинення провадження, затвердження висновку службового розслідування з пропозиціями про непритягнення до дисциплінарної відповідальності. Як і прийняття акта про притягнення до дисциплінарної відповідальності, прийняття рішення про непритягнення до дисциплінарної відповідальності у формі акта в довільній формі дозволяє дисциплінарний спір. До актів, що свідчать про прийняття рішення про непритягнення поліцейського до дисциплінарної відповідальності, доцільно віднести прийняття рішення про оголошення дисциплінарного стягнення у вигляді зауваження в усній формі.

Особливість адміністративно-юрисдикційної діяльності стосовно дисциплінарного провадження полягає в тому, що юрисдикційний акт за результатами дисциплінарного провадження видається тільки в разі прийняття рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності. Інші рішення про непритягнення до дисциплінарної відповідальності, про припинення провадження за різними підставами виражаються в правозастосовних актах, які не є за своєю природою юрисдикційними.

Аналіз загальних ознак адміністративно-юрисдикційної діяльності стосовно дисциплінарного провадження, яке здійснюється в Національній поліції, підкреслює, що йому притаманні всі зазначені ознаки, а тому дозволяє розглядати як самостійний вид адміністративно-юрисдикційного провадження.

Поняття адміністративного провадження, як зазначає В. Авер'янов, розглядається в теорії адміністративного права в різних аспектах: як вид процесуальної

діяльності, заснований на адміністративно-процесуальних нормах, з розгляду певних індивідуальних адміністративних справ, як нормативно встановлений порядок здійснення процесуальних дій із розгляду та вирішення індивідуальних адміністративних справ, або в сукупності як вид діяльності, як певний порядок розгляду та вирішення індивідуальних адміністративних справ, як правовий інститут [9, с. 545].

На думку М. Джафарової, «під адміністративним провадженням будемо розуміти основний елемент адміністративного процесу, що представляє собою системне утворення, комплекс взаємопов'язаних та взаємообумовлених дій, які, по-перше, складають певну сукупність адміністративних процесуальних правовідносин, що відзначаються предметною характеристикою та пов'язаністю з відповідними матеріальними відносинами; по-друге, вказують на необхідність встановлення та обґрунтування всіх обставин і фактичних даних певної індивідуальної адміністративної справи; по-третьє, зумовлюють необхідність закріплення, оформлення отриманих процесуальних результатів у відповідних актах-документах» [10, с. 573].

Існуючі визначення адміністративного провадження сходяться в тому, що ця правова категорія пов'язана з розглядом індивідуальних адміністративних справ, характер яких є відмінною рисою кожного виду адміністративного провадження, в тому числі дисциплінарного. У науковій літературі найбільш поширена думка, відповідно до якої індивідуальна адміністративна справа розглядається як правове питання, пов'язане з необхідністю застосування матеріальних норм права, та підлягає вирішенню компетентними органами.

Якщо дотримуватися цієї позиції, то під індивідуальною адміністративною справою в межах дисциплінарного провадження доцільно розуміти питання про притягнення до дисциплінарної відповідальності суб'єкта, який вчинив дисциплінарний проступок. Разом із тим питання про правомірне притягнення особи до дисциплінарної відповідальності є предметом дисциплінарного спору; відповідно, така позиція в дисциплінарному провадженні повністю ототожнює поняття «індивідуальна адміністративна справа» та «дисциплінарний спір» та не відображає відмінності між зазначеними категоріями. Водночас спір про право набуває властивість справи з моменту його повідомлення юрисдикційного органу, що представляє процесуально структурований масив документів щодо предмету адміністративно-правового спору.

Даний підхід підкреслює взаємозв'язок і відображає відмінність категорій «індивідуальна адміністративна справа» і «адміністративно-правовий спір» в адміністративно-юрисдикційному провадженні, в тому числі дисциплінарному, що дає підстави розглядати спір про право як зміст індивідуальної адміністративної справи, а індивідуальну адміністративну справу – як правове оформлення спору про право. Дисциплінарна справа, що розглядається в межах дисциплінарного провадження, є одним із видів індивідуальної адміністративної справи, є формою ініційованого суб'єктом, наділеним дисциплінарними повноваженнями, дисциплінарного спору. Таким чином, дисциплінарна суперечка набуває властивість дисциплінарної справи з моменту ініціювання дисциплінарного спору. Характерною особливістю сучасної європейської поліції є встановлення форм і

методів діяльності, орієнтованих на активність, взаємодопомогу, довіру, толерантність, компроміс, гласність, де визначальними параметрами стають домовленість і погоджувальні процедури [11, с. 184].

Щодо дисциплінарної відповідальності державних службовців, то доцільно погодитися з думкою Є. Моршнева і А. Фомінової, що інститут дисциплінарної відповідальності державних службовців слід урегулювати в окремому нормативному акті. В окремих розділах цього нормативного акту слід передбачити, крім загальних норм, що стосуються всіх видів державної служби, особливості дисциплінарної відповідальності окремих категорій державних службовців – органів Національної поліції, прокуратури і ін. [12].

**Висновки.** Сутність дисциплінарного провадження, здійснюваного в Національній поліції, полягає в тісному, нерозривному зв'язку з дисциплінарною відповідальністю, оскільки без дисциплінарного провадження неможлива реалізація дисциплінарної відповідальності, яка має яскраво виражену превентивну спрямованість. Мета дисциплінарного провадження похідна від мети дисциплінарної відповідальності, полягає у формуванні позитивної поведінки осіб, що проходять службу в Національній поліції. Із цього випливає, що здійснення дисциплінарного провадження безпосередньо впливає на стан дисципліни і законності в Національній поліції. Чим якісніше здійснення дисциплінарного провадження, тим вище рівень дисципліни і законності серед особового складу Національної поліції. Попередження та припинення дисциплінарних проступків не може бути результативним, якщо не розроблений у необхідній мірі інститут дисциплінарного провадження. Цілком очевидно, що позитивна результативність дисциплінарного провадження, тобто ступінь досягнення його мети, більшою мірою залежить від удосконалення його правового регулювання. Разом із тим у даний час, не дивлячись на те, що дисциплінарне провадження є за своєю природою юрисдикційним, можна констатувати неповноту його правового регулювання, що створює певні труднощі в правозастосовній діяльності, призводить до порушення прав осіб, що притягаються до дисциплінарної відповідальності.

#### Література

1. Кузьменко О.В. Курс адміністративного процесу. К.: Юрінком Інтер, 2013. 208 с.
2. Апаров А.М. Поняття і особливості адміністративної юрисдикції. Верховенство права. Международный науч. Журнал. 2016. № 2. URL: <http://sd-vp.info/2016/ponyattya-i-osoblivosti-administrativnoyi-yurisdiksiyi/>.
3. Мартинюк О.Г. Дисциплінарні провадження в органах прокуратури: теоретичні аспекти. Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. 2017. № 2. Т. 2. С. 41-43.

4. Ковалів М.В. Основні завдання адміністративного судочинства України. Вісник Національного у-ту «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2014. № 810. С. 28-32.

5. Дисциплінарна відповідальність державних службовців. Практик. посіб. для керівників служб управління персоналом / За заг. ред. Ващенко К.О. К.: Центр адаптації державної служби до стандартів ЄС, 2017. 68 с.

6. Крижановська В.А. Правові засади дисциплінарного провадження в органах Національної поліції України. Вісник Національного ун-ту «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2016. № 845. С. 99-106.

7. Єсімов С. Право на доступ до інформації – ключовий елемент громадського контролю. Вісник Національного ун-ту «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2016. № 855. С. 63-73.

8. Лелет С.М. Адміністративно-правове регулювання управління в Національній поліції України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. К.: ДНДІ МВС України, 2017. 250 с.

9. Адміністративне право України: підруч.: у 2 томах: Т. 1. / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). К.: Вид-во «Юридична думка», 2004. 584 с.

10. Джафарова М.В. Щодо питання розуміння адміністративного провадження як частини адміністративного процесу. Молодий вчений. 2016. № 12(39). С. 571-574.

11. Гурковський М.П. Основні форми та методи діяльності поліції у сфері забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні. Наук. вісник Львівського державного ун-ту внутрішніх справ. 2016. № 4. С. 171-186.

12. Моршнев Є.І. До питання про удосконалення нормативно-правового забезпечення дисциплінарної відповідальності державних службовців в Україні // 36. матеріалів наук.-практ. Інтернет конференцій 03.03.2017. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-1715/>.

**Середа В. В.,**

*доктор юридичних наук, доцент,  
професор кафедри адміністративно-правових дисциплін  
Львівського державного університету  
внутрішніх справ,  
начальник  
Головного управління Національної поліції  
у Львівській області*

**Ковалів М. В.,**

*кандидат юридичних наук, професор,  
завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін  
Львівського державного університету  
внутрішніх справ*

**Єсімов С. С.,**

*кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін  
Львівського державного університету  
внутрішніх справ*